

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1397

Vragen van het lid **Van Raan** (PvdD) aan de Minister van Financiën over *belemmeringen voor verduurzaming van de financiële sector* (ingezonden 22 december 2020).

Antwoord van Minister **Hoekstra** (Financiën) (ontvangen 21 januari 2021).

Vraag 1, 2 en 3

Bent u bekend met het bericht «ForFarmers neemt risico's met kwetsbare natuur én de belangen van zijn investeerders» van Follow the Money van 4 december 2020,¹ waarin staat dat transparantie in de sojaketen ver te zoeken is, dat ForFarmers claim over ontbossingsvrije soja misleidend is, dat institutioneel belegger APG, die voornamelijk voor het duurzaamst beleggend pensioenfonds APB² belegt, desondanks 10% van de aandelen van ForFarmers bezit, en dat zelfregulering de Braziliaanse bossen en savannes niet gaat redden?

Bent u bekend met het rapport «Beef, Banks, and the Brazilian Amazon»,³ waaruit blijkt dat banken, waaronder de ING, ondanks eerdere waarschuwingen en misstanden, vleesbedrijven die zorgen voor ontbossing en mensenrechtenschendingen blijven financieren, en dat deze banken zoals ING dit straffeloos kunnen blijven doen door het gebrek aan noodzakelijke wet- en regelgeving «in consumer countries and financial hubs like Europe and the US», waaronder Nederland?

Kent u het bericht «Investor group makes net-zero carbon pledge to tackle climate crisis» uit The Guardian van 11 december 2020?⁴ waarin het feit naar voren wordt gebracht dat ondanks vrijwillige klimaatcommitments zoals de «net-zero carbon pledge» het uitsluiten van kool, olie en gas hier geen onderdeel van uitmaakt?

Antwoord 1, 2 en 3

Ja.

¹ <https://www.ftm.nl/artikelen/forfarmers-risico-belangen-investeerders?share=EUjh3rLR5dUWMatW41yiEpLaj%2BYV%2BohU%2Bu6ZeUyK1iDi5rJmIvicFLngJ%2BpOYg%3D%3D>

² <https://www.abp.nl/over-abp/actueel/nieuws/abp-opnieuw-duurzaamste-pensioenfonds-van-nederland.aspx>

³ Rapport «Beef, Banks, and the Brazilian Amazon», op <https://www.globalwitness.org/en/campaigns/forests/beef-banks-and-brazilian-amazon/>

⁴ <https://www.theguardian.com/business/2020/dec/11/investor-group-makes-net-zero-carbon-pledge-to-tackle-climate-crisis>

Vraag 4

Kunt u bevestigen dat klimaatbeleid meer dan alleen de productie van fossiele brandstoffen behelst, maar onder meer ook de ontbossing voor de sojateelt en de veeteelt, die hun weerslag hebben op de uitstoot van broeikasgassen en het klimaat?⁵ Zo nee, waarom niet?

Antwoord 4

Ja, het kabinet zet zich in om ontbossing in agrogrondstoffenketens tegen te gaan onder andere via het *Amsterdam Declarations Partnership*.⁶ Het partnership heeft op 11 januari jl. een nieuwe ambitie uitgesproken tot 2025 en is uitgebreid naar negen Europese landen. Daarnaast heeft het kabinet het afgelopen jaar het internationale bossenbeleid geïntensiveerd, waarvan het stoppen van mondiale ontbossing het hoofddoel is.⁷ Uw Kamer is hier op verschillende momenten over geïnformeerd. In april 2020 stelden de Minister van LNV en de Minister voor BHOS uw Kamer op de hoogte van de versterking van het internationale biodiversiteitsbeleid.⁸ In juni 2020 informeerden de Minister voor BHOS en de Minister van EZK uw Kamer over de voortgang van de mondiale klimaatdiplomatie.⁹ In november 2020 spraken de Minister voor BHOS en de Minister van BZ tijdens het Notaoverleg Behoud het Woud, naar aanleiding van de kabinetsreactie op de initiatiefnota, over bossendiplomatie als integraal onderdeel van de klimaatdiplomatie.¹⁰

Vraag 5, 6, 7 en 8

Kunt u bevestigen dat het belang van de biodiversiteit nog steeds onvoldoende erkend wordt in de financiële sector, zoals DNB-onderzoeker en coauteur van het PBL-rapport «Biodiversiteit en de financiële sector: een kruisbestuiving?», Joris van Toor, in het artikel van Follow the Money stelt, terwijl we ook in een biodiversiteitscrisis verkeren zoals diverse recente onderzoeksrapporten¹¹ laten zien? Zo nee, waarom niet?

Beaamt u dat Nederlandse financiële instellingen voor honderden miljarden euro's aan financieringen hebben uitstaan waarop ze mogelijk risico's lopen als gevolg van biodiversiteitsverlies?¹²

Beaamt u tevens dat het voor de Nederlandse financiële sector van belang is om de risico's van biodiversiteitsverlies in beeld te brengen, zowel vanuit economische als ecologische redenen?

Erkent u dat ecocide, de grootschalige vernietiging van ecosystemen, mogelijk gemaakt wordt door de financiële sector, die ondanks afspraken en beloftes, leningen verstrekken voor zeer schadelijke projecten aan bedrijven die met dit geld activiteiten uitvoeren die ecocide tot gevolg hebben? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 5, 6, 7 en 8

Het is van belang dat de mogelijke risico's van biodiversiteitsverlies voldoende erkend worden in de financiële sector. Het kabinet verwacht van Nederlandse bedrijven die internationaal opereren dat zij OESO-richtlijnen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGP's) naleven. Dit houdt in dat zij voor hun bedrijfsprocessen risico's op misstanden voor mens en milieu in kaart brengen, hun invloed aanwenden om deze risico's te

⁵ <https://www.ftm.nl/artikelen/forfarmers-motorblok-intensieve-veehouderij?share=tUQEIZ2Dgf36RMaFiFrajtWILTnrdsJ%2B4d%2BeNHlz%2F8wRLb19yrprHoMAnwYX0Q%3D%3D>

⁶ <https://www.nicfi.no/current/nine-european-countries-strengthen-cooperation-against-deforestation/>

⁷ Kamerstuk 301 96, nr. 708 en kamerstuk 35 327 nr. 3.

⁸ Kamerstuk 26 407, nr. 134

⁹ Kamerstuk 31 793, nr. 194

¹⁰ Kamerstuk 35 327, nr. 3

¹¹ <https://www.eea.europa.eu/publications/state-of-nature-in-the-eu-2020;>
<https://www.wwf.nl/globalassets/pdf/lpr/wwf-living-planet-report-nederland-2020-natuur-en-landbouwverbonden.pdf?c=3.30.4&p%5b3.30.4%5d%5bemailMailingLinkID%5d=22870&p%5b3.30.4%5d%5bemailMailingRecordID%5d=190928&p%5b3.30.4%5d%5bemailMailingID%5d=6675&p%5b3.30.4%5d%5bemailMailingRecordCode%5d=931fmQ3eopSFk2du048E;>
<https://www.cbd.int/gbo5;> <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/09/01/zesde-voortgangsrapportage-natuur>

¹² <https://www.dnb.nl/nieuws/nieuwsoverzicht-en-archieff/persberichten-2020/dnb389166.jsp>

voorkomen, te verminderen en/of aan te pakken, de aanpak hiervan monitoren en hierover rapporteren.

Het onderzoek «Biodiversiteit en de financiële sector: een kruisbestuiving?» van DNB en PBL illustreert dat de financiële risico's van verlies van biodiversiteit groot kunnen zijn. Zo wordt er becijferd dat Nederlandse financiële instellingen wereldwijd voor 510 miljard euro bedrijven hebben gefinancierd die in hoge of zeer hoge mate afhankelijk zijn van één of meerdere ecosysteemdiensten. Deze ecosysteemdiensten komen door biodiversiteitsverlies onder druk te staan. Het is voor de financiële sector van belang om de risico's van biodiversiteitsverlies in beeld te brengen. Het is daarom ook goed om te zien dat deze risico's steeds meer worden erkend in de sector zelf. Zo heeft een groep van financiële instellingen, waaronder veertien uit Nederland, in december de *Finance for Biodiversity Pledge* ondertekend. Hiermee committeren zij zich aan het leveren van een positieve bijdrage aan biodiversiteit. Ook zijn er veelbelovende ontwikkelingen in de sector op het gebied van *biodiversity accounting*, waarbij voor alle leningen en investeringen de impact op en afhankelijkheid van biodiversiteit in kaart wordt gebracht. Dit soort inzichten zet financiële instellingen ertoe aan om schadelijke financieringen met betrekking tot biodiversiteit te voorkomen en af te bouwen. Het Ministerie van LNV geeft ondersteuning aan het *Partnership Biodiversity Accounting Financials* (PBAF), een coalitie van financiële instellingen die ervaringen deelt over hoe de impact op, en afhankelijkheden van biodiversiteit kunnen worden gemeten. Het kabinet werkt tevens, door deelname aan de werkgroep biodiversiteit van het Platform voor Duurzame Financiering, aan de ontwikkeling van kennis over biodiversiteit in de financiële sector. Tenslotte wordt op dit moment de basis gelegd voor een mondiaal raamwerk voor de rapportage van biodiversiteitsrisico's door de zogenaamde Taskforce on Nature-Related Financial Disclosure (TNFD). In overeenstemming met de motie Paternotte draagt de Nederlandse overheid bij aan de ontwikkeling van dit raamwerk.¹³ Ook enkele Nederlandse financiële instellingen zijn hierbij betrokken.

Verderop in antwoord op vraag 10 tot en met 16 beschrijf ik verschillende Europese wetgevende initiatieven die de financiële sector stimuleren om transparanter te worden over waar zij in investeren. Dat draagt er ook aan bij dat zij meer rekening gaan houden met ecosystemen en biodiversiteit.

Vraag 9

Bent u het ermee eens dat Nederland, dat in de wereld een omvangrijke en belangrijke financiële sector heeft,¹⁴ juist met zijn financiële sector een belangrijke bijdrage in de wereld kan leveren aan de verduurzaming van de economie wereldwijd? Kunt u uw antwoord toelichten?

Antwoord 9

Zoals ik in de kabinetsreactie op de initiatiefnota «Van oliedom naar gezond verstand: verduurzaming van de financiële sector»¹⁵ en in de verkenning naar de markt voor duurzame financiering schreef, dient de financiële sector een belangrijke rol te spelen in de verduurzaming van de economie.¹⁶ De sector heeft hiervoor reeds verschillende initiatieven ondernomen, zie ook de beantwoording van vragen 19 en 20.

Vraag 10, 12, 13, 15 en 16

Onderschrijft u de logische gevolgtrekking dat als ForFarmers zelf geen gegevens heeft over de CO₂-impact van de eigen hoofdactiviteiten in de keten van veevoer en nog geen kritieke prestatie-indicatoren (kpi's) heeft,¹⁷ ook zijn financiers onvoldoende inzicht hebben in de klimaateffecten en de duurzaamheidsrisico's? Kunt u uw antwoord toelichten?

Erkent u de mogelijkheid dat financiële instellingen niet in staat zijn om te bepalen wat duurzame investeringen zijn als productieketens niet transparant

¹³ Zie ook Kamerstuk 32 545, nr. 121

¹⁴ https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/20111000_publicatie_bezinningophetbuitenland.pdf, blz. 106

¹⁵ Kamerstuk 35 446, nr. 3

¹⁶ Kamerstuk 32 013, nr. 220

¹⁷ <https://www.ftm.nl/artikelen/forfarmers-motorblok-intensieve-veehouderij?share=UQEI22Dgf36RMaFiFrajtwlLTnrdsJ%2B4d%2BeNHlz%2F8wRLb19yrprHoMANwYX0Q%3D%3D>

en beheersbaar zijn, zoals het geval is bij ForFarmers, maar ook bij oliehandelaar Vitol zoals duidelijk wordt uit de vragen van het lid Van Raan (PvdD) aan de Minister van Financiën over oliehandelaren, corruptie en de financiële sector?¹⁸

Erkent u dat financiële instellingen, gelet op het gebrek aan inzichtelijkheid en transparantie van sommige bedrijven, mogelijk onvoldoende «*in control*» zijn van hun klimaatimpact en hun impact op biodiversiteit en de duurzaamheidsrisico's van hun investeringen en beleggingen, iets waarvan u in uw reactie op de initiatiefnota «Verduurzaming van de financiële sector» stelt dat dit van belang is?¹⁹

Op welke manier kan de kwaliteit van klimaatrapportages geborgd worden bij een gebrek aan transparantie en inzichtelijkheid? Kunt u bevestigen dat een gebrek aan transparantie bij bedrijven zoals ForFarmers en oliehandelaar Vitol, de kwaliteit van de klimaatrapportages van financiële instellingen kan beïnvloeden? Zo ja, op welke manieren kan een gebrek aan transparantie en inzichtelijkheid de kwaliteit van klimaatrapportages beïnvloeden volgens u? Zo nee, op welke manier is de kwaliteit bij onvolledige informatie geborgd? Erkent u dat het gebrek aan inzichtelijkheid en transparantie bij bedrijven en productieketens effectieve sturing op verduurzaming in de weg zit, en hoe verhoudt uw zienswijze hierop zich tot de in de initiatiefnota «Verduurzaming van de financiële sector» bepleite inzichtelijkheid en transparantie, die worden gezien als voorwaarde voor het effectief sturen op verduurzaming?

Antwoord 10, 12, 13, 15 en 16

Zoals ik in reactie op de initiatiefnota «Van oliedom naar gezond verstand: verduurzaming van de financiële sector» en in de verkenning naar de markt voor groene financiering schreef, is de financiële sector voor klimaatgerelateerde data sterk afhankelijk van data van derden. Om duurzame financiering verder op gang te brengen is meer informatie nodig over de impact op het klimaat en biodiversiteit in alle schakels van de financiële keten: voor investeerders gaat het om informatie over de bedrijven waarin zij investeren, voor klanten om informatie over hun beleggingen en hun financiële dienstverleners, en voor toezichthouders om informatie van de onder toezicht staande financiële instellingen.

Hier zijn afgelopen jaren al belangrijke stappen gezet. Een belangrijke ontwikkeling is de Europese taxonomie. Deze taxonomie legt vast wat duurzame investeringen zijn en biedt daarmee duidelijkheid aan de markt. Dit zal de taxonomie doen op zes terreinen, waaronder klimaatmitigatie en -adaptie, maar ook de bescherming van biodiversiteit. In het akkoord over de Europese taxonomie is afgesproken dat ook grote bedrijven (naast financiële instellingen) dienen te rapporteren over hoe zij zich tot de taxonomie verhouden. Zo wordt het voor financiële instellingen makkelijker om de taxonomie toe te passen, omdat ook bedrijven waarin zij investeren dienen te rapporteren over hoe activiteiten aansluiten bij de taxonomie. Het kabinet is van mening dat hier nog verdere stappen op kunnen worden gezet. Zo dient duidelijker te worden welke activiteiten grote duurzaamheidsrisico's dragen. Zoals aangegeven in reactie op bovengenoemde initiatiefnota acht het kabinet een verbreding van de taxonomie dan ook wenselijk en zal zich hier voor inzetten. Een algemene taxonomie kan financiële instellingen en toezichthouders namelijk helpen bij het in kaart brengen van duurzaamheidsrisico's. Dat draagt er ook aan bij dat instellingen beter zicht hebben in de investeringen die zij moeten afbouwen.

De Europese Commissie heeft in haar Green Deal aangekondigd dat de richtlijn niet-financiële informatie (NFI) wordt herzien, en heeft deze ook reeds geconsulteerd. Deze richtlijn is van toepassing op organisaties van openbaar belang, waaronder beursgenoteerde ondernemingen, banken en verzekeraars. Bij de herziening kijkt de Europese Commissie onder andere naar het uitbreiden van de reikwijdte van ondernemingen die onder de richtlijn vallen. Daarnaast wordt gekeken of het wenselijk is om één rapportagestandaard te ontwikkelen voor niet-financiële informatie, zoals dat al geldt voor financiële

¹⁸ Schriftelijke vragen van het lid Van Raan (PvdD) over oliehandelaren, corruptie en de financiële sector (2020Z25283), ingezonden op 17 december 2020.

¹⁹ Reactie op Initiatiefnota van de leden Snels, Sneller, Bruins en Slootweg: «van oliedom naar gezond verstand: verduurzaming van de financiële sector»; Kamerstuk 35 446, nummer 3.

informatie. In dat kader heb ik uw Kamer ook recent een afschrift gestuurd van mijn reactie op de consultatie van de IFRS Foundation waarin ik het aanmoedig om bij te dragen aan een internationale standaard voor niet-financiële informatie.²⁰

Ook heeft de Europese Commissie aangekondigd te werken aan een (mogelijk wetgevend) initiatief op het gebied van duurzaam ondernemingsbestuur (sustainable corporate governance), waar gepaste zorgvuldigheid (*due diligence*) onderdeel van is. In dit kader heeft de Europese Commissie een publieke consultatie opengesteld. Zoals ook aangegeven in de beleidsnota «Van voorlichten tot verplichten: een nieuwe impuls voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemerschap» van 16 oktober 2020 zet het kabinet in op een doordachte mix van maatregelen om de naleving van de OESO Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen (OESO-richtlijnen) te bevorderen.²¹ Kernelement van deze mix is een brede *due diligence* verplichting, die bij voorkeur op Europees niveau wordt ingevoerd. Een brede *due diligence* verplichting zorgt ervoor dat bedrijven communiceren over hoe gevolgen worden aangepakt.

Ik denk dat een dergelijke uitbreiding van rapportageverplichtingen er ook aan bijdraagt dat financiële instellingen meer controle krijgen over de klimaat- en biodiversiteitsimpact van beleggingen en investeringen. Dergelijke informatie biedt financiële instellingen een basis om overzicht te krijgen waar deze impact het grootst is, en hierop te gaan sturen, bijvoorbeeld door afspraken te maken met klanten, of bepaalde uitzettingen af te stoten.

Vraag 11

Heeft u zicht op de transparantie en de inzichtelijkheid van andere productieketens, hoe is het hiermee gesteld en kunt u garanderen dat alle productieketens transparant en inzichtelijk zijn voor financiers?

Antwoord 11

Ik heb geen zicht op alle productieketens en kan mij voorstellen dat de productieketens ook voor financiers niet altijd volledig inzichtelijk zijn, aangezien dit afhankelijk is van de beschikbare data en informatie over de verschillende ketenpartners. Mijn verwachting is wel dat voornoemde wetgeving, zoals de taxonomie die van grote bedrijven vraagt meer inzicht te verschaffen in hun duurzaamheidsimpact, eraan gaat bijdragen dat productieketens voor financiers inzichtelijker worden. Hetzelfde geldt voor de in de beleidsnota «Van voorlichten tot verplichten: een nieuwe impuls voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemerschap» beschreven inzet van het kabinet op een brede *due diligence*-verplichting. Verder is het goed om op te merken dat het kabinet al van Nederlandse bedrijven die internationaal opereren verwacht dat zij OESO-richtlijnen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGP's) naleven. Dit houdt in dat zij voor hun bedrijfsprocessen risico's op misstanden voor mens en milieu in kaart brengen, hun invloed aanwenden om deze risico's te voorkomen, te verminderen en/of aan te pakken, de aanpak hiervan monitoren en hierover rapporteren.

Vraag 14

Erkent u dat financiële instellingen door een gebrek aan inzichtelijkheid en transparantie potentieel meer risico lopen, bijvoorbeeld op stranded assets, dan zij denken? Zo nee, hoe is dit geborgd? En hoe garandeert u dat er geen doorwerking daarvan plaatsvindt met negatieve effecten voor bijvoorbeeld onze pensioenen?

Antwoord 14

Zoals ik in reactie op de initiatiefnota «Van oliedom naar gezond verstand: verduurzaming van de financiële sector» en in de verkenning naar de markt voor groene financiering heb gedeeld ben ik van mening dat meer inzichtelijkheid en transparantie kan bijdragen aan het beter inzichtelijk maken van duurzaamheidsrisico's. In algemeenheid is van belang dat financiële instellingen en toezichthouders duurzaamheidsrisico's scherper krijgen. DNB

²⁰ Kamerstuk 32 545, nr. 129.

²¹ Kamerstuk 26 485, nr. 337.

is hier internationaal voorloper in, en werkt in dat verband ook samen met andere centrale banken in het *network for greening the financial system*. In lijn daarmee wil ik me komende tijd blijven inzetten zodat duurzaamheidsrisico's worden meegenomen in prudentiële raamwerken. Zo zal Nederland zich er bijvoorbeeld voor inzetten dat klimaatrisico's worden geïncorporeerd in de aankomende herziening van het prudentieel raamwerk voor banken. Zoals ik aangaf in de reactie op de initiatiefnota, is het kabinet voorstander van het meewegen van klimaatrisico's in het kapitaal-eisenraamwerk in de instelingspecifieke eisen van pijler 2 van het raamwerk. Pijler 2 geeft ruimte voor het hanteren van scenario-analyses en geeft toezichthouders de mogelijkheid voor maatwerk om op de uitkomsten van die analyses te handelen. Ten aanzien van het beleggingsbeleid van verzekeraars wil ik mij ervoor inzetten dat bij de herziening van het prudentieel raamwerk voor verzekeraars (Solvency II), verzekeraars zich actiever richting duurzame beleggingen gaan bewegen. Het is goed om op te merken dat het bedrijfsmodel van een schadeverzekeraar er al voor zorgt dat ten aanzien van het klimaat er automatisch een risicoanalyse gemaakt moet worden. Klimaatverandering heeft immers een directe impact op de schade die een verzekeraar vergoedt. Tot slot stelt de IORP II-richtlijn²² eisen ten aanzien van de manier waarop pensioeninstellingen klimaatrisico's in beschouwing dienen te nemen. Onder andere moeten zij via hun governance- en risicobeheersystemen bij beleggingsbeslissingen rekening houden met milieu, sociale en governancefactoren. Deze risico's moeten ook worden meegewogen in de eigen risicobeoordeling van pensioeninstellingen. Tevens verplicht de Verordening inzake ESG informatieverschaffing²³ pensioeninstellingen tot openheid ten aanzien van hun omgang met duurzaamheidsrisico's.

Vraag 17 en 21

Bent u het ermee eens dat naast vrijwillige commitments vanuit de financiële sector zelf en dwingender wet- en regelgeving, zoals verplichte due diligence-wetgeving, ook het strafbaar stellen van ecocide kan helpen om financiering van schadelijke en vervuilende activiteiten te stoppen?

Op welke manier vindt u dat Nederland moet optreden tegen het grootschalig beschadigen en vernietigen van de leefomgeving (ecocide)? Vindt u dat er genoeg gedaan wordt?

Antwoord 17 en 21

De mondiale problematiek rond het verlies aan biodiversiteit en ecosystemen is groot en zorgelijk. Het kabinet zet in op sterkere mondiale afspraken om biodiversiteit te behouden en neemt ook actie om de Nederlandse ecologische voetafdruk te verkleinen. De kabinetsinzet gericht op het behoud en duurzaam gebruik van biodiversiteit en ecosystemen is uiteengezet in de Kamerbrieven over internationale biodiversiteit en over het programma Versterken Biodiversiteit.²⁴ Het internationale gesprek over de uitwerking van het concept ecocide is volop bezig. Het kabinet volgt deze ontwikkelingen met belangstelling. Afhankelijk van hoe internationale afspraken hierover vormkrijgen, kan worden bezien op welke manier hiermee kan worden omgegaan.

Vraag 18

Bent u bereid om – nu steeds weer blijkt, zoals uit de hier genoemde voorbeelden, maar ook uit het gebrek aan de bereidheid om de investeringen en beleggingen in olie en gas uit te faseren, dat zelfregulering niet voldoende is voor de financiële sector om verder te verduurzamen – onderzoek te doen naar manieren waarop wet- en regelgeving ondersteuning kunnen bieden? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 18

De afgelopen jaren is reeds een groot aantal onderzoeken uitgevoerd naar de wijze waarop duurzame financiering kan worden bevorderd. Allereerst is door de Europese Commissie in 2016 een expertgroep gevraagd te verkennen hoe

²² Richtlijn 2016/2341.

²³ Verordening 2019/2088.

²⁴ Kamerstukken 26 407, nr. 134 en 26 407, nr. 136.

duurzame financiering op Europees niveau kan worden bevorderd.²⁵ Dat onderzoek heeft in 2018 geleid tot een actieplan en een groot aantal aanpalende maatregelen. Ik heb een voorkeur voor een Europese aanpak gezien het sterke grensoverschrijdende karakter van zowel de financiële markten alsook de problematiek van klimaatverandering en verlies van biodiversiteit. Het is dan ook goed dat de Commissie voornemens is om dit jaar met een hernieuwd actieplan te komen om financiële markten verder te verduurzamen. Ook doen verschillende Europese toezichthouders onderzoeken naar hoe risico's van klimaatverandering beter kunnen worden geïncorporeerd in prudentiële raamwerken.²⁶ In dat kader heeft de ECB recent nieuwe aanbevelingen gepubliceerd over hoe zij verwacht dat onder toezicht staande instellingen klimaat- en milieurisico's managen en hierover rapporteren.²⁷ Dit is een eerste stap en Nederland zal pleiten voor een verdere voortvarende aanpak. Nationaal heb ik zelf reeds een verkenning gedaan naar de markt voor groene financiering, en daarin mijn beleidsprioriteiten uiteengezet.²⁸ Recent heb ik die nader gedefinieerd en verder uitgebreid middels de kabinetsreactie op voornoemde initiatiefnota. Ik zie daarom op dit moment geen noodzaak tot aanvullend onderzoek.

Vraag 19

Kunt u deze vragen ook beantwoorden in het licht van de onlangs aangenomen motie-Sjoerdsma/Van Ojik²⁹ en de tweede doelstelling die genoemd wordt in de initiatiefnota «Verduurzaming van de financiële sector» dat naast het aanjagen van groen veel aandacht uit moet gaan naar het reduceren van vervuilende activa, die veruit het grootste in omvang zijn en de meeste relatieve impact genereren als zij verduurzamen?

Antwoord 19

Ja. Zoals hierboven aangegeven wil het kabinet bijvoorbeeld de duurzame taxonomie verbreden naar activiteiten die juist een verhoogd duurzaamheidsrisico dragen. Ook het nadrukkelijk incorporeren van duurzaamheidsrisico's in risicoraamwerken van financiële instellingen draagt eraan bij dat financiële instellingen scherper zullen kijken naar juist die activiteiten die een verhoogd risico dragen voor klimaat of biodiversiteit. Tot slot ziet het kabinet ook het recente klimaatcommitment van de financiële sector als een stimulans om activiteiten te verminderen, die ten koste gaan van klimaatdoelen.

Vraag 20

Op welke manieren spoort u financiële instellingen aan om gerichte actie te ondernemen tegen specifieke misstanden zoals m.b.t. mensenrechten en milieu, en bent u bereid om dit proactiever te gaan doen?

Antwoord 20

Ik ben in continu overleg met de financiële sector over haar duurzaamheidsambities. Binnen het klimaatakkoord is de financiële sector een ambitieus commitment aangegaan. Hier heb ik u recent per brief over de voortgang geïnformeerd.³⁰ Zoals ik in die brief aangaf is als onderdeel van dit commitment een Commissie Financiële Sector Klimaatcommitment (CFSK) opgericht. In de CFSK nemen deelnemers van financiële instellingen en ambtenaren van de ministeries van Financiën en EZK deel. Binnen de CFSK wordt continu gesproken over hoe de sector invulling kan geven aan haar ambities, en waar mogelijk meer gedaan kan worden.

²⁵ https://ec.europa.eu/info/publications/sustainable-finance-high-level-expert-group_en.

²⁶ https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Discussions/2021/Discussion%20Paper%20on%20management%20and%20supervision%20of%20ESG%20risks%20for%20credit%20institutions%20and%20investment%20firms/935496/2020-11-02%20%20ESG%20Discussion%20Paper.pdf?retry=1

²⁷ <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2020/html/ssm.pr201127-5642b6e68d.en.html>

²⁸ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/08/29/kamerbrief-verkenning-markt-groene-financiering>

²⁹ Motie van de leden Sjoerdsma en Van Ojik over instrumenten van het buitenlandbeleid en de diplomatie in lijn brengen met de doelstellingen uit het Klimaatakkoord van Parijs; Kamerstuk (35 570 V, nr. 40).

³⁰ Kamerstuk 32 013, nr. 240.

Ook in het kader van de Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO) convenanten voor de financiële sector voer ik, samen met een aantal NGO's en de vakbond, een continue dialoog met de financiële sector over de naleving van de OESO-richtlijnen en UNGP's.